

Рівненський державний

гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів здобувачів
вищої освіти

№ 4
2021

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 4

Рівне, 2021

УДК 159.9+316.6

Студентський дайджест. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти – Випуск 4. – Рівне: РДГУ, 2021. – 145 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчі редактори:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 12 від
29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

УДК [159.98 : 159.9–051] : 378.02

**ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

Полюхович Т.О., здобувач ОС «бакалавр»
спеціальність 053 Психологія, 4 курс, РДГУ
Березюк Т.П., ст. викладач

В сучасних умовах технократичного, інформаційного розвитку суспільства динаміка соціальних процесів вимагає від наукового апарату психології вирішення все складніших завдань щодо процесу професіоналізації майбутніх спеціалістів. Соціокультурна складова даного питання призводить до наявності якісно сформованої професійної компетентності останніх в рамках їх фахової спеціалізації. Від майбутніх фахівців очікується не тільки відмінне засвоєння професійних знань, умінь й навичок, але і високий професійний та особистісний розвиток.

Аналіз наукових праць засвідчує, що поняття «емоційний інтелект» є відносно новим у психологічній науці. Емоційний інтелект забезпечує процес професійного та емоційного розвитку людини, як особлива інтегральна характеристика функціонування психічного. При цьому особлива увага вчених щодо змістовно-структурних компонентів феномену «емоційний інтелект» відводиться у ракурсі поєднання з професійною та індивідуально-особистісною успішністю людини. Тому таке психологічне явище як емоційний інтелект потребує ретельного вивчення.

Мета дослідження. Аналіз структурних компонентів емоційного інтелекту, його ролі в контексті професійної успішності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. На шляху до професійної успішності майбутнього фахівця будь-якої сфери діяльності важливим є вміння якісно-швидкої психологічної адаптації в організаційному середовищі. Даний процес може бути успішний в тому випадку, якщо у людини високий рівень розвитку емоційного інтелекту. Адже здатність до адаптації в професійному середовищі є взаємозалежним явищем від рівня розвитку емоційного інтелекту особистості.

У загальному розумінні емоційний інтелект розглядають, як здатність працювати з емоціями і проявляти емпатію. Сюди відноситься вміння розпізнавати емоції, визнавати негативні і позитивні почуття, відокремлювати особисте сприйняття від наочних фактів, управляти власними і чужими емоціями. Це так звана людська здатність до дуже точного відчуття ситуації, розуміння бажань оточуючих, стійкості до стресу і впливу негативних емоцій [8].

Дослідники Джон Мейер та Пітер Селоуей наприкінці 20-го ст. вперше описали це поняття та назвали чотири напрямки емоційного інтелекту: як ми оцінюємо та виражаємо емоції; що про них знаємо; як ними керуємо; як на їх основі приймаємо рішення [5].

Загальний інтерес до емоційного інтелекту виник близько 20-и рр. тому, коли психолог Деніель Гоулман випустив книгу, в якій розповів про його важливість. Сьогодні багато вчених підтверджують, що цей показник відіграє в успішності та загальному благополуччі людини більшу роль, ніж IQ (коефіцієнт інтелекту). Розвивати емоційний інтелект краще і легше в дитинстві [2]. Вивчення сучасної наукової літератури дає змогу навести класифікацію концепцій емоційного інтелекту, виходячи з окремих структурних компонентів, які пов'язані з певною групою здібностей (когнітивні, емоційні, адаптаційні, соціальні здібності), що опосередковує притаманність емоційному інтелекту інтерпретативної, регулятивної, адаптивної, стресозахисної та активізуючої функцій (табл. 1) [7].

Таблиця 1

Класифікація концепцій емоційного інтелекту

№ з.п.	Автори	Класифікація	Характеристика
1.	Дж. Меєр, Д. Карузо, П. Саловей	«моделі здібностей», «змішані моделі»	- емоційний інтелект – сукупність певних здібностей; - своєрідне поєднання когнітивних здібностей та особистісних характеристик
2.	К. Петридес, А. Фенхейм	«емоційний інтелект як риса» «емоційний інтелект як здібності»	- оцінка певних особливостей поведінки в різноманітних ситуаціях – використання опитувальників; - засади психології інтелекту – підбір завдань, аналогічних типу завдань інтелектуальних тестів
3.	Д. В. Люсин	«здібності до розуміння своїх і чужих емоцій і управління ними»	- людина може розпізнати емоцію, ідентифікувати її; зрозуміти причини, що викликали дану емоцію, і наслідки, до яких вона приведе; - людина може контролювати інтенсивність емоцій; здатна контролювати зовнішнє вираження емоцій; при необхідності викликати ту або іншу емоцію

Отже, аналіз концепцій емоційного інтелекту надав можливість стверджувати, що окремі структурно-змістовні складові емоційно-інтелектуального аспектів співвідносяться з відповідною групою здібностей – емоційних, когнітивних, соціальних та адаптаційних.

Виділимо компоненти емоційного інтелекту:

- ідентифікація емоцій як ряд пов'язаних між собою таких здібностей, як сприйняття емоцій, їх ідентифікація, адекватне вираження, розрізнення справжніх емоцій, їх імітації;

- використання емоцій для підвищення ефективності мислення і діяльності. Включає здатність використовувати емоції для напряму уваги на важливі події, викликати емоції, які сприяють розв'язанню задач, використовувати коливання настрою як засіб аналізу різних точок зору на проблему;

- розуміння емоцій як здатність зрозуміти комплекси емоцій, зв'язки між емоціями, переходи від однієї емоції до іншої, причини емоцій, вербальну інформацію про емоції;

- управління емоціями як здібність до контролю за емоціями, зниженню інтенсивності негативних емоцій, усвідомленню своїх емоцій, до рішення емоційно навантажених проблем без придушення пов'язаних з ними негативних емоцій [3].

Зауважимо, що основою формування професійної компетентності майбутніх фахівців вважається достатній рівень освіченості в галузі психології праці, управління, спілкування та лідерства, що сприяє формуванню здатності до прийняття нестандартних рішень, готовності до адекватного ризику, а також високого рівня емоційного інтелекту. Вкрай важливим у даному контексті є наявність розвинених соціальних навичок, що сприятимуть продуктивній соціальній взаємодії та роботі в команді, високому рівневі стресостійкості [1].

Е.Ю. Почтарьова [4] розглядає емоційний інтелект як показник емоційної складової професійної компетентності спеціаліста і як складову його неперервної освіти. Посилаючись на вчених-психологів, дослідниця підкреслює, що при відсутності гармонійного балансування між розумом і почуттями, когнітивними та емоційними процесами людської психіки, з'являються суттєві особистісні деформації у вигляді таких станів як невпевненість в собі, постійне напруження і тривога, депресія, розчарування, незадоволеність тощо.

Вчені припустили, що емоційний інтелект впливає на взаємодію співробітників зі своїми колегами. Вважають, що емоційний інтелект відіграє велику роль в тому, як

працівники справляються зі стресом і конфліктами, а також досягають загально-ефективної взаємодії в професійній діяльності.

Спостереження показали, що співробітники з більш високими балами емоційного інтелекту мають тенденцію оцінюватися вище за показниками міжособистісного функціонування, лідерських здібностей і управління стресом. Також пов'язують більш високий рівень емоційного інтелекту з задоволеністю роботою, а також загальною працездатністю [9]. Можемо стверджувати, що фахівці з успішною професійною взаємодією в організаційному середовищі володіють сильним емоційним інтелектом та вміють розпізнавати чужі емоції й відповідно реагувати на різноманітні ситуації. Соціальні навички також високо цінуються в професійній діяльності, адже вони спонукають до кращої комунікації та загальній культурі професійного середовища.

Отже, у різних підходах до трактування змісту емоційного інтелекту фахівця, його компонентного складу та специфічних форм прояву, загальним є його розуміння як інтегрованого, динамічного утворення, структуру якого складають емоційний, когнітивний і поведінковий компоненти, що в своєму поєднанні забезпечують сукупність особистісних якостей, відповідних вимогам у майбутній професійній діяльності, її гуманістичній сутності. Серед них: усвідомленість власних емоційних реакцій і контроль над ними; самомотивація; оптимізм і налаштованість на позитивні стосунки з оточуючими; чутливість і розуміння психічно-емоційних настроїв інших; емпатія; вміння спрямувати отриману емоційну «інформацію» на прийняття правильного та виваженого рішення і позитивне вирішення проблеми; здатність до професійного спілкування, міжособистісної взаємодії з урахуванням емоційних настроїв інших, оминаючи конфлікти та стресові ситуації, досягаючи оптимального та успішного вирішення професійних завдань та індивідуально-особистісного розвитку[6].

Висновок. Розвиток своїх здібностей в галузі емоційного інтелекту носить позитивний характер впливу не тільки у професійному становленні майбутніх спеціалістів у період їх фахової підготовки, а й на особисте життя, де людина проявляє високий рівень міжособових стосунків – врівноваженість, самоаналіз, розуміння почуттів оточуючих, результатом чого в подальшому унаслідуються більш гармонійні стосунки. У професійно-трудоному середовищі людина з розвинутою емоційно. сферою вважається ввічливою, має довірливі стосунки в колективі та заслуговує повагу керівництва. Вагома роль емоційного інтелекту, яку складають конструкти емоційної взаємодії – розуміння власних емоцій, керування ними, передача іншим комунікативних повідомлень, виступає одним із головних факторів успішної професійної діяльності майбутніх фахівців. Використання когнітивного інтелекту дозволяє розвивати усі необхідні здібності для підвищення власного рівня професійної компетентності. Емоційний інтелект на вищих рівнях розвитку часто знаходить своє використання не тільки в області керування власним емоційним станом, а і в управлінні емоціями інших учасників комунікативної взаємодії, що у підсумку виступатиме успішним фактором формування й розвитку професійного просування фахівця в обраній сфері діяльності.

Список використаних джерел

1. Березюк Т.П. Психологічна компетентність як складова формування професійної компетентності майбутніх менеджерів / Т.П. Березюк // Нова педагогічна думка. №4 (96). – 2018. – С.80–84.
2. Гоулман Д. Емоційний інтелект / Д. Гоулман // Київ : Vivat, 2018. – 512 с.
3. Державний службовець в Україні (пошук моделі) / Н. Р. Нижник та ін. ; за заг. ред. Н.Р. Нижник. Київ : Ін-Юре, 1998. – 272 с.
4. Почтарьова Є. Ю. Емоційний інтелект як складова безперервної освіти педагога / Є.Ю. Почтарьова // Наукове забезпечення системи підвищення кваліфікації кадрів. Ви. 2 (11). – 2012. – С.75–81.
5. Ракітянська Л.М. Емоційний інтелект як особистісний чинник професійного становлення майбутнього вчителя / Л.М. Ракітянська // Вісник № 1 (157). Серія : Педагогічні науки. – 2019. – С.162–65.

6. Смоляр Л. Що таке емоційний інтелект, і як він впливає на життя. URL : <https://life.pravda.com.ua/health/2017/10/15/226957/> (дата звернення: 05.10.2021).

7. Собченко О.М. Здібності у структурі емоційного інтелекту як фактор формування особистості / О.М. Собченко // Наука. Релігія. Суспільство. №4. – 2010. – С.84–87

8. Що таке емоційний інтелект, для чого він потрібен і як його розвинути в собі. URL : <https://blog.agrokebety.com/shcho-take-emotsiynnyu-intelekt> (дата звернення: 05.10.2021).

9. Що таке емоційний інтелект і чому він важливий для кар'єри. URL : <https://bakertilly.ua/news/id45235> (дата звернення 06.10.2021).

УДК 159.9

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ЗАКЛАДОМ

Поляк Катерина, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 073 «Управління навчальним закладом», 2 курс, РДГУ

Керівник: Малафійк І.В., доктор пед. наук, професор

Ефективне функціонування будь-якої освітньої системи залежить від професійного управління нею. Особливої актуальності проблема удосконалення управління освітнім навчальним закладом набула в останній час у зв'язку із суттєвими змінами в політичному та суспільно-економічному житті суспільства. Стало очевидним, що управління, яке базується на традиційних засадах не відповідає вимогам сьогодення і вимагає негайної перебудови. Більше того, численні наукові дослідження стверджують, що збереження старих наукових підходів в управлінні освітніми закладами є основною причиною повільних темпів їхнього реформування та адаптації до сучасних вимог [1, с.7-18].

Проблема сучасного освітнього менеджменту багатоаспектна і є об'єктом вивчення багатьох українських та зарубіжних вчених, зокрема таких, як: Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, В. Мадзігон, В. Маслов, Н. Ничкало, М. Поташник та інші. У наукових працях цих дослідників досить ґрунтовно розкриті теоретичні основи управління освітою, на підставі яких слід розглядати розвиток освітніх систем, якість освіти, систему управління нею, технології педагогічної освіти, основи безперервної освіти тощо.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасних наукових підходів щодо управління загальноосвітніми середніми закладами України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «управління» увійшов до освітянської галузі у другій половині 70-х років, замінивши термін «керівництво». У цей період під впливом ідей теорії соціального управління (праці В. Афанасьєва, Д. Гвішіані та інших) розпочинається поступовий перехід від традиційного школознавства до розробки основ внутрішкільного управління.

Традиційне уявлення про керівництво школою розкривалося в таких характеристиках, як цілеспрямований вплив «зверху» суб'єкта на об'єкт керівництва; вплив керуючої підсистеми на керовану з метою переведення останньої у якісно новий стан; впровадження елементів наукової організації педагогічної праці та інших. Філософські, соціологічні і педагогічні погляди вчених на суть управління, що склалися в цих галузях науки до початку 90-х років, відповідали політичним і соціально-економічним умовам розвитку суспільства, характеру командно-адміністративної управлінської системи, яка розглядала об'єкт управління без урахування того, що ним є людина, головна діюча особа життєдіяльності суспільства.

Сьогодні погляди учених на поняття «внутрішкільне управління» і розкриття його сутності базуються на іншій методологічній основі. Для сучасної теорії і практики управління, в тому числі соціально-педагогічними системами, пріоритетними є системний, особистісний та діалогічний підходи. Це орієнтує на урахування в управлінні тенденцій розвитку освіти; впливу зовнішнього середовища на процеси, що управляються;

ЗМІСТ

БЕЛІЧЕНКО У. Арт-терапія як засіб корекції тривожності молодших школярів	3
БЕЛІЧЕНКО У. Арт-терапія як засіб корекції тривожності молодших школярів.....	7
БЫЛИНСКАЯ Е. Проявление синдрома эмоционального выгорания у медицинских работников	10
БОРТНИК М. Психологічні особливості проявів інфантилізму в підлітковому віці.....	14
ВЛАСНОВА А. Психологічні особливості подружніх стосунків із різним типом прихильності у різні вікові періоди	17
ВОЙТОВИЧ К. Психологічний аналіз розвитку креативності в молодшому шкільному віці.....	20
ВОЛОЩУК В. Особливості організації театральної діяльності у психолого-педагогічному просторі	22
ГАВРИЛЮК О., НАЗРЕЦЬ Л. Вплив вікових особливостей на мотивацію навчальної діяльності школярів	25
ГНІВОШЕВСЬКА А., КУЛАКОВ Р. Психологічні особливості комп'ютерної залежності у підлітковому віці	28
ГРИЦЮК К. Причини булінгу у підлітковому віці	32
ГУРАНЕЦЬ А. Особливості взаємозв'язку психологічного благополуччя та адаптації студентів-першокурсників до навчання у ЗВО.....	34
ДАВИДЮК В., ХОМИЧ І. Роль спілкування у формуванні особистості	37
ДВОРАК Д., КУЛАКОВА Л. Психологічна профілактика боулінгу серед молодших школярів.....	39
ДЕМ'ЯНЮК В., КУЛАКОВА Л. Сепарація як феномен міжособистісних стосунків.....	43
ДЗЬОБА Ю. Теоретичний аналіз понять «одnodітні» та «багатодітна» родини	46
ДОЛЯ Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	50
КЛИМЧУК І., КУЛАКОВА Л. Психологічний стрес сучасної молоді: чинники та особистісні детермінанти	53
ЛЕВЧЕНЯ В., НАЗРЕЦЬ Л. Пізнавальний інтерес як мотив навчально-пізнавальної діяльності школярів	56
МАРКОВА І. Емпіричне дослідження ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	59
МИСАН Я. Основні підходи до розвитку творчої діяльності у сучасній педагогічній і психологічній науці	62
МИХАЙЛОВА Т. Емпіричне дослідження особливостей поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях	65
МИХАЛЮК Ю. Референтна група однолітків як фактор прояву конфліктності в юнацькому віці	69
НОВОСАД Т. Проблема комунікативної компетентності майбутніх фахівців.....	72
ОЛЕКСІЙЧУК Д. Особливості ціннісної сфери підлітків	75
ОСТАПУК О. Вплив емоцій на успішність студентів	78

ПАВЛОВА Р., КУЛАКОВА Л. Вплив соціальних мереж на зміст ціннісних орієнтацій у підлітковому віці	81
ПАВЛЮК І., БЕРЕЗЮК Т. Психологічна допомога особистості методами арт-терапії	84
ПАЗДНІКОВА С. Психологічні чинники дезадаптації дітей молодшого шкільного віку.....	89
ПИЛИПЧУК І. Основні підходи до розуміння соціально-психологічної адаптації у сучасній психологічній науці	90
ПОЛЮХОВИЧ Т., БЕРЕЗЮК Т. Емоційний інтелект як складова професійної успішності майбутніх фахівців	93
ПОЛЯК К. Інноваційні підходи до управління сучасним загальноосвітнім навчально-виховним закладом	96
САВА О., КОРЧАКОВА Н. Пути формирования национального самосознания (Зарубежный опыт).....	97
САВЧУК В. Особливості самопрезентації студентів.....	99
САКОВСЬКА О. Особливості психологічного дослідження тривожності підлітків ...	102
САМЧУК І. Особливості корекції тривожності у ранньому юнацькому віці	104
СВИСТУН В. Особливості психологічної корекції шкільної тривожності молодших школярів	108
СЕМЕНЧЕНКО Р., КОРЧАКОВА Н. Емоційна направленість як чинник мізогінії	110
СОСОНЮК О., СОЗОНЮК О. Індивідуальні особливості регуляції і саморегуляції поведінки підлітка	112
ТАРАРОВА А. Сучасні підходи до організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі	115
ТИШИНСЬКА Я., ЮРЧУК О. Особливості використання спортивного танцю в процесі розвитку рухової активності дітей старшого дошкільного віку	117
ТРАЧИК М. Теоретичне та експериментальне вивчення експериментальне вивчення особливостей ігрової діяльності дітей на етапі вікових криз	119
ХОМА О., БЕРЕЗЮК Т. Психологічні підходи до вивчення феномену академічної прокрастинації у студентському віці.....	122
ЧИЧУК Ю. Вплив взаємостосунків із батьками на особистісний розвиток дитини ...	125
ЧОРНОУС Я., НАЗРЕЦЬ Л.М. Психологічні умови впливу на формування пізнавального інтересу школярів.....	127
ШЕВЧУК О. Особливості психологічного дослідження самоствавлення підлітків ...	130
ШПРАХА Л., КУЛАКОВА Л. Психологічні умови впливу на формування пізнавального інтересу школярів	132
ЮЩУК А. Особливості міжособистісних стосунків у юнацькому віці	135
ЯКИМЕЦЬ М., КУЛАКОВА Л. Чинники психологічного благополуччя особистості.	137
ЛОНГІНОВА О., КОРЧАКОВА Н. Феномен співзалежності в аб'юзивних стосунках	141